

OULUN
YLIOPISTOLLINEN
SAIRAALA

Miten nuorisotyöntekijä voi keskustella nuoren kanssa seksuaaliväkivaltakokemuksista?

Psykologi, PsM, OTM Laura Myllylä
Lasten ja nuorten oikeuspsykiatrian yksikkö, OYS

Groomingin ja seksuaaliväkivallan ehkäisy nuorisotyössä -koulutus
Tunnista, ota puheeksi ja toimi
17.2.2020 klo 8.15-16.00

Erilaisia keskustelutilanteita

1. Yleisellä tasolla keskusteleminen

- Mahdollisia omia kokemuksia ei jaeta ryhmässä, mutta korostetaan luotettavalle aikuiselle kertomisen tärkeyttä
- Kenelle voi kertoa?
- <https://www.riku.fi/oppaat-ja-ohjeet/materiaalia-puheeksiottoon-nuorten-kanssa/>

2. Epäilyn herääminen

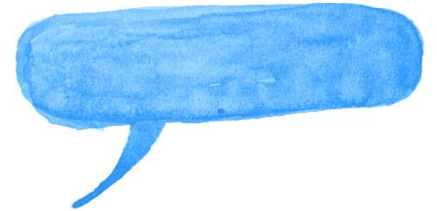
3. Nuoren tukeminen poliisikuulustelun jälkeen

http://tuntu.fi/wp-content/uploads/ylakoulu_press.pdf

Epäilyn herääminen: Selkeä vai epäselvä epäily?

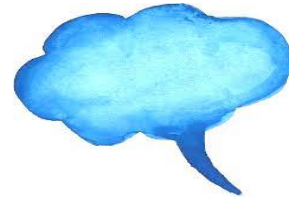
Selkeä epäilyn herääminen

- Nuori kertoo häneen kohdistuneesta seksuaalirikoksesta
- ilmoitus poliisille ja lastensuojelulle

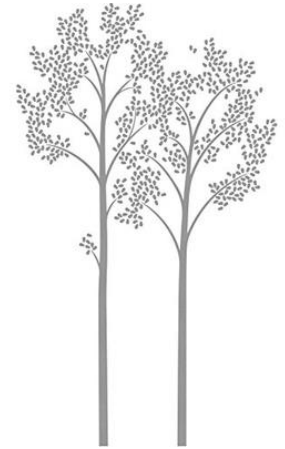
Huolen herääminen

- Työntekijällä herää huoli nuoresta, mutta ei ole nuoren omaa kertomusta eikä riittävästi tietoa asiasta
- puheeksi ottaminen nuoren/huoltajan kanssa
- Nuoren oireilulle voi olla monia erilaisia syitä!

Mitä johdatteleminen on?

- ”Prosessi, jonka avulla vaikutetaan toisen ihmisen asenteisiin, ajatuksiin tai toimintatapaan”
 - Lapsi/nuori tulee johdatelluksi:
 - johdattelevilla kysymyksillä/ilmaisuilla
 - näkemällä toisten tunnereaktioita asiaan
 - kuulemalla toisten keskusteluja asiasta
 - altistamalla painostamiselle
 - Johdatelluksi tulemiselle altistavat nuori ikä, kehitysviiveet, nuoren omat vähäiset tiedot ja muistikuvat tapahtumista, haastattelijan ennakkokäsitykset, nuoren haluttomuus kertoa, vaikeus saada kontaktia nuoreen
- Huom! Epäilyn herättäjän toiminta vaikuttaa nuoren kertomukseen myös myöhemmissä haastatteluissa.

Esimerkkejä johdattelusta

- Kysymykset, joissa tuodaan esille jotain mitä nuori ei ole itse kertonut
”Milloin hän ensimmäisen kerran pakotti sinut tekemään niin?” kun nuori ei ole puhunut pakottamisesta
- Epäuskoisuutta viestivät kysymykset
”Kerro nyt, miten se oikeasti meni”
- Kysymysten toistaminen
- Omat tulkinnat ”Se oli varmasti aivan hirveää”
- Painostaminen
”Emme lopeta keskustelua ennen kuin tämä asia on selvä”
”X kertoi minulle jo, että niin on tapahtunut”

Puheeksi ottaminen kun huoli herää

- Valmistaudu tapaamiseen
- Tiedosta omat **ennakkokäsitykset** ja tunnereaktiot
- Luo rauhallinen, turvallinen ja nuorta kunnioittava keskustelutilanne
- Suunnittele etukäteen, miten otat asian esille
- Suhtaudu kriittisesti omaan käsitykseen asiasta, älä anna oman mielikuvituksen täyttää kertomukseen jääneitä ”aukkoja”
- Kirjaa ylös omat kysymyksesi ja nuoren vastaukset mahdollisimman tarkkaan

Mitä voin sanoa / kysyä?

1. Anna nuorelle aina mahdollisuus kertoa koko epäilty tapahtuma avoimesti omin sanoin

- *Mistä asiasta halusit tulla juttelemaan tänään?*
- *Kerro, mitä sinulla on ollut mielen päällä.*
- *Onko jotain, mistä minun olisi hyvä tietää?*
- *Ahaa, kerro siitä / Kerro kaikki mitä muistat siitä asiasta*
- *Onko vielä muuta, mitä osaisit kertoa?*

Jos nuori ei tuo esille sinulle herännyttä huolenaihetta, voit viitata asiaan esim. nuoren aiemmin käyttämillä sanoilla ”Ymmärsin, että puhuit että jotain olisi tapahtunut X-paikassa. Kerro minulle siitä”.

El näin: Onko joku tehnyt sinulle jotain pahaa? Onko joku tehnyt sinulle jotain sopimatonta?

2. Tarkenna

- *Mitä sen jälkeen tapahtui?*
 - *Kuka? Milloin? Missä? Ketä oli paikalla?*
 - *Onko näin tapahtunut kerran vai useammin? Ketkä tietävät tästä asiasta?*
 - *Mitä sinä tarkoitat sanalla ”lääppiminen”. Sanat voivat tarkoittaa eri ihmisille vähän eri asioita.*
- Riittävät tiedot koossa rikosilmoitusta ja lastensuojeluilmoitusta varten!

Mitä voin sanoa/kysyä?

- **Älä tuo esille omia tulkintoja ja mielipiteitä** ”Sepäs oli kamalaa”, ”se varmasti sattui”
Ei tarvitse pelätä hiljaisia hetkiä, voit toistaa nuoren omaa puhetta ”okei, eli siis kerroit että...” ja käyttää helpottavia ilmaisuja ”ahaa”, ”mm-m”
- **Keskusteluun ei tuoda asioita, joita nuori ei itse ole maininnut**
Esim. ”pakottiko hän sinut myös yhdyntään”, kun nuori kertonut ainoastaan koskettelusta. Sen sijaan: ”Tapahtuiko siinä muuta?”
- **Nuorella on myös oikeus olla kertomatta, älä painosta**
Myöhemminkin on mahdollista tulla kertomaan
- **Kun nuori on kertonut**
Anna positiivista palautetta kertomisesta painottaen, että on oikein, että nuori kertoi asiasta
Kerro nuorelle, että sinun täytyy kertoa asiasta sosiaalityöntekijälle ja poliisille

Keskustelut poliisikuulustelun jälkeen

- Älä jää odottamaan nuoren aloitetta keskusteluun, kysymättömyyskin on viesti
- Valmistaudu keskusteluun
- Kiinnitä huomiota omaan tunnereaktioon ja tavoittele rauhallisuutta ja empaattisuutta
- Älä aloita keskustelua vielä jos et ehkä voi hillitä tunnereaktioitasi
- Nuorelle päärooli kertojana, aikuinen tukee ja auttaa

Keskustelut poliisikuulustelun jälkeen

- Anna toivoa
- Anna aikaa, vältä torjumisen merkkejä
 - Puheenaiheen vaihdos, nopea ”hyväksi taputtelu”
- Anna tunnustusta kertomisesta
- Vältä surkuttelua, anna nuoren itse määrittellä kokemansa
- Varo syyllistämistä ja kyseenalaistamista, vapauta vastuusta
 - Esim. turvataitojen opettaminen; vastuu on silti aina aikuisella
 - Nuoren aivojen ja päätöksentekokyvyn kehitys on vielä kesken

Esimerkkitilanne: seurustelusuhdehyväksikäyttö

- Nuori ei välttämättä koe tulleensa hyväksikäytetyksi, vaikka oikeudellisesti kyse on rikoksesta
 - Oikeudellisesti tarkastellaan nuorten kehitystasoeroa ja päätöksentekokykyä, oikeuskäytännössä ”nyrkkisääntönä” 5v. ikäero
 - Nuoren haluttomuus puhua asiasta, halu suojella tekijää
 - Omassa asiassa ei ole pakko todistaa
- Vältä painostamista, vaikka asian selvittäminen olisikin tärkeää
- Suhtautuminen tapahtumiin voi ja saa muuttua
 - Asian eteenpäinvieminen on mahdollista myöhemminkin

Rikosprosessissa tukeminen

- Lapsiin ja nuoriin kohdistuneiden seksuaalirikosten tutkinta kestää tyypillisesti pitkään
 - Rikosilmoitus → Poliisitutkinta → Syyteharkinta → Haastehakemus → Käräjäoikeuden istunto (→ ylemmät oikeusasteet)
- Tietoa oikeusprosessista
 - https://www.riku.fi/content/uploads/su_file/1396_Rikosprosessitietoa-nuorille-rikoksen-uhreille.pdf
- Oikeus tukihenkilöön, oikeusavustajaan ja oikeus olla kohtaamatta tekijää oikeusprosessissa

Konsultoi matalalla kynnyksellä!

Oulun poliisin lapsitutkinnan
konsultaationumero, **vain viranomaiskäyttöön**
(alle 18-vuotiaat rikoksen uhrin)

029 546 4450

OYS Lasten ja nuorten oikeuspsykiatrian yksikkö

0400 251 136